

INTERPELLATION TILL STATSRÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2024-09-30
Besvaras senast
2024-10-22

Till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

2024/25:63 Stärkning av den akademiska friheten

Precis som inom kulturen och rättsväsendet behövs tydliga skiljelinjer mellan politik och praktik för akademien. Utan oberoende forskning och utbildning har vi svårare att identifiera, förstå och lösa samhällsproblem. Utan oberoende forskning och utbildning bromsar Sverige in i framtiden och blir akterseglat av länder som släpper professionens kvaliteter fria. Det är en grundpelare för oss som kunskapsnation att akademien är en oberoende och fri röst som står fri från kortsiktighet och detaljstyrning. Akademiens oberoende har i flera länder varit bland de första offren när auktoritära och illiberala regimer tagit makten. Svensk akademi är inte heller fredad. Främmande makt har bedrivit desinformationskampanjer mot och försökt tysta svenska forskare. Och lärares och gästtalares möjligheter att delta i evenemang och annan akademisk verksamhet har inskränkts efter kritik mot deras åsikter.

Varannan lärare, forskare och doktorand anser att den akademiska friheten vid svenska lärosäten i dag är utmanad. Sverige ligger dessutom sämre till än andra jämförbara länder när det gäller institutionell autonomi, alltså lärosäten i förhållande till staten. Vi anser att den akademiska friheten som rör institutionellt självstyre måste värnas. Det är helt centralt att universitet och högskolor styr sin egen verksamhet. Centerpartiet motsätter sig obefogad detaljstyrning av högskolor och universitet och vill stärka oberoendet för såväl lärosätena som de forskare och lärare som är verksamma där.

Politiker vill gärna tro att de kan styra framsteg genom riktade satsningar. Men värdefulla upptäckter dyker upp där ingen kunde ana att man skulle leta. Detta är också sammankopplat med forskningsfinansieringen i allmänhet, där man blir försiktig och inte testat de yvigaste idéerna. Höga krav på externa statliga forskningsmedel och omfördelning av resurser från fristående kurser och forskning till riktade insatser är en del av problemet.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga utbildningsminister Johan Pehrson:

Hur avser ministern att agera för att stärka lärosätenas autonomi när det kommer till deras finansiering, organisering och fördelning av resurser mellan undervisning och forskning?

.....

Anders Ådahl (C)

Överlämnas enligt uppdrag

Rebecca Heinemann